Eduskunnan työelämä - ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite: Työelämä – ja tasa-arvovaliokunta 31.1.2019 klo 12:15 /HE 266/2018 vp/ asiantuntijapyyntö

Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen (HAKE) kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laeiksi Kasvupalveluvirastosta ja kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

Aluehallintovirasto on antanut lausuntonsa sekä 21.5.2018 että 19.10.2018 esitysluonnokseen laiksi kasvupalveluvirastosta. Aluehallintoviraston kommentteja ei ole kaikilta osin huomioitu jatkovalmistelussa.

Laki Kasvupalveluvirastosta

Vaikutukset valtion lupa- ja valvontaviraston (Luova-virasto) palveluihin

Nykyinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) hoitaa muun muassa aluehallintovirastojen ja maistraattien toimialoista riippuvaisia tietohallintopalveluja. Aluehallintovirastoilla ja ELY-keskuksilla on tällä hetkellä yhteinen sähköisen asioinnin alusta (SPA) sekä yhteinen asianhallintajärjestelmä USPA.

Edellä mainittujen yhteisten ratkaisujen varaan on toteutettu toimialoista riippuvaisia ratkaisuja, tärkeimpinä ympäristö- ja vesilupien hakuun ja käsittelyyn liittyvä eLupa-palvelu sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionavustusten hakuun ja käsittelyyn liittyvä VaDi-palvelu. Samaan palvelualustaan on toteutettu myös kasvupalveluihin liittyviä ratkaisuja, jotka esityksen mukaan olisivat siirtymässä kasvupalveluviraston tuottamiksi.

Hallituksen esityksen perusteella kasvupalveluihin liittyvät toimialoista riippuvaiset tietohallintopalvelut siirtyisivät kasvupalveluviraston hoidettaviksi ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteiset toimialariippumattomat tietohallintopalvelut siirtyisivät (muiden kuin kasvupalvelujen osalta) Vimana Oy:n tehtäväksi.

Hallituksen esityksestä kasvupalveluvirastoksi puuttuu selkeä maininta siitä, miten ohjaus, vastuut sekä kehittämis- ja ylläpitoresursointi nykyisen KEHA-keskuksen tuottamien toimialoista riippuvaisten palvelujen suhteen jatkuvat kasvupalveluviraston käynnistymisen jälkeen niiltä osin, kun ne eivät kuulu kasvupalveluviraston toimialaan. Esitysluonnoksessa tai sen perusteluissa ei oteta lainkaan kantaa, miten aluehallintovirastojen ja tulevaisuudessa Luova- viraston toimialoista riippuvaiset tietohallintopalvelut aiotaan turvata, mikäli kasvupalveluvirasto perustetaan.

Esitysluonnoksesta ei käy ilmi myöskään mitä vaikutuksia esityksellä on valtion lupa- ja valvontaviraston henkilöresursseihin.

HAKE esittää, että tarvittava osaaminen ja henkilöresurssi tehtävien hoitamiseen sekä tarvittavien järjestelmien omistajuudet tulisi uudistuksessa turvata resurssien siirtämisellä Luova-virastolle. Tällä esityksellä turvataan Luova-viraston toimintakyky. Toissijaisesti Luova-viraston ja kasvupalveluviraston yhteistyövelvoitteesta liittyen yhteisten sähköisen asioinnin, -käsittelyn ja asianhallinnan ratkaisujen ylläpitoon ja kehittämiseen tulisi säätää kasvupalvelulaissa.

Täydennysesitys kasvupalveluviraston tehtäviin

Hallituksen esityksessä kasvupalveluvirastoksi todetaan, että digitaalisilla ja sähköisillä palveluilla asiakkaalle voidaan monituottajamallissa tarjota palveluja yhden luukun periaatteella. Esityksen mukaan ”Kasvupalveluviraston tuottamat ja ylläpitämät järjestelmät ja alustat sekä digitaaliset ja sähköiset palvelut varmistaisivat monituottajamallissa sujuvan ja saumattoman asiakaskokemuksen. ” Tämän saman sujuvan ja saumattoman asiakaskokemuksen tulisi koskea myös paperiarkistoista samoin kuin sähköisestä arkistosta annettavaa tietopalvelua niin maakunnille kuin maakuntien kautta ulkoisille asiakkaille. Tätä tarkoitusta varten Kasvupalveluviraston roolia tulisi laajentaa koskemaan myös ELY-keskusten ja TE-toimistojen sekä niiden edeltäjäorganisaatioiden aikana muodostuneita arkistokokonaisuuksia ja niiden hallinnointia keskitetysti.

Hallituksen esityksestä kasvupalveluvirastoksi ei ole otettu kantaa ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen hallussa olevien sähköisten ja analogisten arkistoaineistojen säilytykseen ja julkisuuslain mukaisen tietopalvelun järjestämiseen liittyvistä vastuista.

ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen hallussa oleva sähköinen ja analoginen arkistoaineisto on uudistuksessa tehtävien mukana hajautumassa usealle eri toimijalle. Arkistoaineistojen vastaanottajatahoja olisivat ainakin maakunnat, Ruokavirasto, Traficom ja Luova-virasto. Aineistomäärällisesti suurimmat aineistokokonaisuudet siirtyisivät 18 maakunnan vastuulle, mikä tarkoittaa aineiston jakamista arkistonmuodostuksen eheyden rikkovalla tavalla pienempiin osiin. Haasteeksi muodostuisi aineiston jakaminen uusien organisaatiorajojen mukaisesti, sen uudelleensijoittaminen sekä maakuntien kyky ja mahdollisuudet hallinnoida aineistoa ja antaa siitä tietopalvelua.

Edellä mainitusta syystä HAKE esittää selvitettäväksi vaihtoehtoa, jossa nykyisten ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen hallussa olevat arkistoaineistot pidettäisiin Kasvupalveluvirastossa siten, että sekä vastuu arkistoaineistosta että julkisuuslain mukaisesta tietopalvelusta olisi Kasvupalveluvirastolla. Kasvupalveluvirasto toteuttaisi tietopalvelun vuosittaiset seulonta- ja hävittämistoimenpiteet, mahdolliset siirrot, pitkäaikaislainat ym. arkistointiin ja tietopalveluun liittyvät tehtävät maakuntavirastoille.

Kasvupalveluvirasto toimii monipaikkaisesti valtion, maakuntien ja kuntayhtymän toimitiloissa. Organisatorisesti keskitetty mutta maakuntavirastoja hajautetusti palveleva toiminto sopisi edellä mainitusta syystä hyvin Kasvupalveluviraston tehtäväksi. Samalla turvattaisiin tietopalvelun häiriötön ja katkeamaton toiminta maakuntavirastoille, millä on merkitystä maakuntavirastojen päätöksenteon sujuvuudelle. Samalla voitaisiin turvata merkittävän aineistokokonaisuuden

tietopalvelun antamisperiaatteiden yhdenmukaisuus. Tietopalvelun tulisi Kasvupalveluviraston ja maakuntien välillä olla maksutonta.

HAKE esittää lisäystä kasvupalveluviraston tehtäviin siten, että Kasvupalveluviraston tehtävänä olisi tuottaa ja hankkia toimintansa lopettaneiden ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen sekä näiden edeltäjäorganisaatioiden aikana muodostuneen arkistoaineiston säilytykseen ja hallinnointiin liittyvät palvelut sekä antaa ao. aineistosta tietopalvelua maakunnille ja muille viranomaisille. Tietopalvelun maksullisuudesta tulisi myös säätää erikseen.

Laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

Järjestelmien yhteiskäyttöisyys

Kasvupalvelujen asiakastietojen hallintaan esitetyt järjestelmät ja tietovarannot (mm. ATV) ovat tällä hetkellä osittain yhteiskäyttöisiä/ yhteiskäyttöä on suunniteltu. Kasvupalveluun liittyvä asiakasryhmittely ja - segmentointi vastaavat hyvin myös muiden virastojen tarpeita.

Julkishallinnon digitalisoinnin periaatteisiin viitaten (esimerkiksi olemassa olevien tietojen hyödyntäminen/uuden tiedon kysyminen vain kerran) kasvupalveluiden asiakastiedonhallintaan liittyvässä lakiesityksessä tulisi tarkemmin huomioida julkishallinnon yhteiseen käyttöön liittyvä asiakastietojen käsittely kasvupalveluun liittyvien asiakastietojen ohella. Esimerkkinä voidaan mainita asiakkaiden perustiedot. Perustiedot ovat tyypillisesti yhdenmukaiset eri viranomaisten kesken, jolloin niiden tulisi olla julkishallinnon digiperiaatteiden näkökulmasta yhteiskäyttöisiä.

Rekisteröidyn oikeus rajoittaa henkilötietojen käsittelyä

HAKE katsoo, että esityksessä laiksi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä 4 §:n 3 momentissa ehdotettu tietosuoja-asetuksen 18 artiklan mukainen rekisteröidyn oikeus rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä ei ole riittävän tarkasti rajattu. Esitykseen annettujen lausuntojen perusteella oikeus käsittelyn rajoittamiseen tulisi koskea vain asiakasrekisterissä olevien henkilötietojen käsittelyä tiettyihin, nimettyihin tarkoituksiin, esimerkiksi työttömyysturvaetuuksien käsittelyä koskien. Oikeus käsittelyn rajoittamiseen ei automaattisesti voi koskea kaikkia lakiesityksen 10 §:ssä lueteltuja käyttötarkoituksia.

Esitetyn lain 21 §:n 2 momentin henkilötiedot, jotka yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään voidaan tallettaa, etenkin luottotiedot ja muut vastaavat taloudellista asemaa kuvaavat tiedot, voivat aiheuttaa riskin rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille, kun otetaan huomioon turvallisuusselvityslain 37 §: ään ehdotettu muutos ja 21 §:n 3 momentin tietojen mahdollinen viiden vuoden säilytysaika. Luottotietorekisteriin voidaan tehdä velkojan pyynnöstä luottotietomerkintä, joka säilyy kaksi vuotta. Rekisterin ylläpidossa tulisi varmistaa ja huomioida, että tällainen lyhyemmän säilytysajan henkilötieto, jolla on potentiaalisesti merkittäviä vaikutuksia rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin, ei säily rekisterissä viittä vuotta, vaan poistetaan asianmukaisesti merkinnän poistuttua kahden vuoden jälkeen.

HAKE esittää, että luotto-, konkurssi- ja yrityssaneeraus-, ulosotto- ja liiketoimintakiellot haettaisiin jatkossakin niihin tarkoituksiin perustetuista rekistereistä eikä tätä henkilötietoa kirjattaisi nyt ehdotetun esityksen mukaiseen rekisteriin lainkaan.

Hallintojohtajan sijainen Toimitila- ja materiaalihallinto-yksikön päällikkö	Lauri Latva-Äijö
Tietoyksikön päällikkö	Maria Siurua
Yleishallintoyksikön päällikkö	Teijo Mustonen

LAPIN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 017 300
kirjaamo.lappi@avi.fi
www.avi.fi/lappi

Valtakatu 2
PL 8002
96101 Rovaniemi

Tämä asiakirja ESAVI/1549/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/1549/2019 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Latva-Äijö Lauri 29.01.2019 15:54

Esittelijä Siurua Maria 29.01.2019 15:59

Esittelijä Mustonen Teijo 29.01.2019 15:42